

voortduur
ingsactie.
LENGA.

ding.
k?

hoogere
leerling
gebracht
te school
te geleed
zer revo-
gemeen-
gers." Er
de aan de
te Neder-
handen
uur voor
en levert
t huid en

malaten
ten en te
de letter-
aan het
zijn hand-
neld, kan
ge gesteld-
nkbeeldig,
lokt.
beginnel-
dergelijk
it een op-
ij noemen
it boekje
n de mo-
dhans in
t de lezer
en Smyte-
het gebied
zijdigheid

n.
de ortho-
handboek
moderig-
gemeen in
word in-
den dezer

schrijvers
or het feit,
school de
doet.
schillende
ingevoerde
erlandia."
idel vallen
realisten
soorts van
orth, maar
er tweede
toet ge de
dier—Bak-
M. Sabbe,
na, terwijl
ndia" aan
en worden
tus, P. C.
Lod. van

te worden
indels uit-
niets aan-
het onmo-
tangehaald
n leerling
k hier be-
le wateren
ook elders
de aanha-
ust wordt

ns onder-
de docent
ruik maakt
ijven van
christelijke
natievraag
ngen eerst
t de 19de
er „tacht-
stopvatting
„Mathilde“
an Eeden.
„een lied
an Gorter,
Schellema

Wat het proza aangaat, spreekt deze leeraar over naturalisme, symbolisme, nieuwe romantiek, en leest stukken voor van Couperus, Quérido, Van Deyssel en Van Oordt.

Nog frappanter is de lijst van boeken, ter lezing opgegeven voor het eindexamen van een christelijke H. B. S.

Ik geef ze volledig:
Multatuli, „Max Havelaar."
Marcellus Emants, „Waan."
Frederik van Eeden, „Zioba."
Albert Verwey, „Persephone en Demeter."
Louis Couperus, „Eline Vere."
Edward Koester, „Niobe."
P. C. Boutens, „Beatrijs."
Jac. van Looy, „Stukken uit zijn „Proza."
Augusta de Wit, „Orpheus in de dessa."
G. F. Haspels, „David en Jonathan."
Stijn Streuvels, „De Vlasschaard" en „Het Kerstekind."

Maurits Sabbe, „Een Mei van Vroomheid."
G. Schrijver, „De lichte last."

Men ziet, het is op een enkele uitzondering na van de allernieuwste literatuur. De „oude school" schittert door geheele afwezigheid.

Teeknend voor den indruk, dien een zóó intensieve inwijding in de moderne letterkunde op de ziel van de ouders der leerlingen maakt, is een verzoek, dat een „vader" tot mij richtte, om in de plaats zijner inwoning een lezing over „de modernen" te komen houden, „want", zoo motiveerde hij in ontrusten toon zijn uitnodiging, „mijn dochter, die hier een instituut voor meisjes bezoekt, moet een opstel maken over Louis Couperus, en ik acht het noodig, dat op zulke feiten de aandacht wordt gevestigd."

Wenden we ons van de officieele inrichtingen naar de vrije maatschappij, teneinde te onderzoeken hoever daar in onze kringen de bemoeienis met de moderne letterkunde zich strekt, dan komen ook hier leerzame feiten onder onze aandacht.

Het „Christelijk Letterkundig Verbond", kenbaar aan het pas overleden tijdschrift „Bloesem en Vrucht", heeft jaren lang met bewonderenswaardige energie de eere der letterkundigen vóór '80 (Da Costa, Bilderdijk enz.) hoog gehouden tegenover de moderne school, maar in 'teind heeft dit verbond moeten capituleren voor den drang, die van de meer „modern" gezinden onder de jongeren uitging. Ook al neigde het verbond eenigszins tot toegave, door in de letterkundige samenkomst ook een plaats in te ruimen voor modernen als Jacques Perk en Tagore, het heele samenstel en de sfeer van het verbond, speciaal van het genoemde tijdschrift, bleek van dien aard, dat de vooruitstrevende jongeren er zich niet mee konden verenigen. En zoo is enkele maanden geleden de scheuring in Amsterdam voltrokken en heeft zich afzonderlijk georganiseerd de „Christelijk Letterkundige Kring van Jongeren", die zich verenigd heeft met soortgelijke kringen, die bestaan in den Haag, Scheveningen, Utrecht, Rotterdam en Dordrecht, om te komen tot een nieuwen, nationalen, bond.

Hoe de geestesstemming in dezen kring is tegenover de moderne literatuur, moge blijken uit de motiveering, die de Amsterdamsche organisatie voor haar optreden geeft: „Waar allerwegen, ook door de pers, onze beweging sympathiek wordt begroet, komen we tot de gevolgtrekking, dat er in zekeren zin aan een ondernemen als het onze in Christelijke kringen behoefte bestaat. Helgen ook zeer verklaarbaar is. We weten, dat er in de laatste jaren in christelijke kringen, dank zij het wijken van sommige vooroordelen, meer belangstelling en sympathie voor de beoefening der woordkunst is gekomen." (ik spatieer, W.)

„Mocht dus", zoo richt het bestuur van dezen kring zich tot de belangstellenden, „ook gij behoort tot hen, wien de ontroeringen van het schoonheids-genieten niet vreemd zijn, die beseffen, dat ook de woordkunst een niet te verwaarloozen cultuurmoment vormt, helpt dan mede aan den opbouw van onzen kring."

Voor wie weet, dat het doel van deze „jongeren" bepaaldelijk is de stichting van een nieuwe school voor moderne christelijke cultuur tegenover het meenstortende, meer antiek gezinde, oude letterkundig verbond, spreekt deze taal als een boek.

B. W.

UIT DE BUITENLANDSCHE KERKEN.

De aansluiting gevraagd.

Opdat zij allen één zijn, gelijkerwijs Gij, Vader! in Mij, en Ik in U, dat ook zij in Ons één zijn. Joh. 17: 21a.

De broeders in het verre Westen verschillen zeer in hunne beoordeeling van de „vereenigingsactie." De Christelijke Gereformeerden achten haar onkerkerrechtelijk, wat weersproken wordt door de Gereformeerden. De historici aan deze zijde van den Oceaan nemen meer een wijfelend standpunt in en geven niet altijd in dezen een zeker geluid. In het oordeel in ons midden is zelfs kentering te merken. Ja de sympathie schijnt hier parten te spelen en het bloed te kruipen waar het niet gaan kan. Onder den invloed van Brummelkamp stond

de Christelijke Gereformeerde Kerk oorspronkelijk hier meer aan de zijde van de Gereformeerde Kerk aldaar. Eene kentering valt in den loop der tijden op te merken onder den invloed van Van Velzen, Disner en anderen. De broeders uit de Doleantie schijnen eerst meer gevoeld te hebben voor de Gereformeerde kerk, terwijl in dienzelfden tijd de Christelijke Gereformeerden meer recht lieten wervaren aan hun naaingenooten in Amerika. Doch ik wil niet vooruitloopen op hetgeen waarover ik eerst later hoop te schrijven. Wij slaan nu nog voor de moeilijke taak om te oordeelen over de aansluiting der emigranten bij de Gereformeerde Kerk. Tot nog toe schreven wij alleen over wat daaraan voorafging. Ik wees er reeds op, dat de emigranten in hun eerste onderhoud met Dr. Wijkoff hun begeerte te kennen gaven om in geval van aansluiting dan als een afzonderlijke Classis gerekend te zullen worden. Zij wenschten niet ingelijfd te worden bij de reeds bestaande Classis in het Westen. Wij zijn in die periode van de ontwikkeling der Vereenigde Staten, waarin het Westen zich snel begint te ontwikkelen. In deze jaren zinnen de Algemeene Synode van de Gereformeerde Kerk en de Binnenlandsche Zendingsbond er op om haar aandeel te krijgen in die ontwikkeling; om haar invloed daarop te doen gelden. Zij zagen er reeds lang naar uit om een nieuw uitgangspunt te vinden vanwaar de oude Kerk „door hoogere kweeking" n. h. v. kon verkrijgen op het snel ontwikkelend Westen en zij dus een ruimer aandeel kon hebben in medewerking aan de beste toekomst van Amerika. Enkele Engelsche voortrekkers woonden reeds in een zestal groepjes in drie Staten, Illinois, Michigan en Wisconsin, doch deze groepjes waren niet opgewassen tegen zoo groote taak. Op onverwachte wijze bracht God hulp en wel door den betrekkelijk grooten toevloed van geloofsgenooten, de Afgescheiden emigranten, uit het oude Vaderland. Wat waren de broeders God dankbaar voor dat onverwacht gebeuren. Als deze emigranten die zwakke groepjes nu eens ter hulpe kwamen, dan zou eene reeds lang gekoesterde hoop der oude Gereformeerde kerk in Amerika verwezenlijkt kunnen worden, n. l. dat zij toch eens westwaarts mocht uitbreiden. Ook dit was dan wat de Oosterschen medebewoog om nauwkeurig den gang van zaken daar in het Westen gade te slaan en zoodra mogelijk nader contact te zoeken met de emigranten. Dit contact werd kerkelijk gezocht door de zending van Dr. Wijkoff en zijn samenspreking met een zeer in der haast bijeengeroepen vergadering van de vier predikanten met zoovele kerkeraadsleden als tegenwoordig konden zijn.

Als wij nu in aanmerking nemen dat gedurende de eerste tijden der vergaderingen der Classis werden samengesteld uit de predikanten en zoovele leden van den kerkeraad als maar, indien eenigszins mogelijk, daarop konden tegenwoordig zijn, dan kan de vergadering waarop Dr. Wijkoff met de broeders sprak over eene mogelijke aansluiting niet onwettig worden genoemd. Mogen echter op een dergelijke vergadering ook zaken ter tafel komen, die niet op het Agendum zijn vermeld? Kan men op deze vergadering een besluit nemen in zoo ernstige aangelegenheid als de aansluiting er eene was? Het is buiten kijf dat een zoo ingrijpende zaak nooit mag worden overhaast en dat Van Raalte daarom terecht achtte om de gemeenten te raadplegen. Na alles gelezen en nog eens gelezen te hebben wat omtrent de wettigheid van de aansluitingsactie door onderscheiden historici is geschreven; als ik mij herinner dat prof. Bouwman, na gelezen te hebben wat Dr. Beets daaromtrent schreef, en tegen de wettigheid inbrongt, constateert: „maar daarom is nog het besluit tot eenheid, dat later door de gemeenten is goedgekeurd, niet onwettig te noemen"; terwijl ik eenige regels later lees: „de wettigheid van deze vereeniging is dus aan rechtmatige bedenking onderhevig", dan geef ik onmiddellijk toe dat het zeer moeilijk is om in deze aangelegenheid met zeer groote stelligheid te spreken. Alleen op één punt wil ik nader wijzen en dat is op het zoogenaamd beding.

Indien ik mij zoo mag uitdrukken, dan zou ik zeggen dat er erg met dit beding wordt geschermd. Uit eigen historie weten wij hoe verschillend men meent te mogen oordeelen over „een beding", n. l. over zijn waarde en de handhaving daarvan. Sommigen meenen dat zulk een beding voor immer dient te worden gehandhaafd, terwijl anderen meenen dat het voor een goede vereeniging zaak is om een „beding" zoo schielijk mogelijk op te ruimen, natuurlijk met wederzijdsch goedvinden. Echter ik meen dat wij bij de aansluiting van de emigranten bij de Gereformeerde Kerk niet met een beding te doen hebben. Een vorige maal wees ik er reeds op dat wat Dr. Wijkoff dienaangaande zeide, toch volstrekt geen formeel beding kan worden genoemd. De emigranten kwamen toch niet met eene conditie van dien aard. Zij stelden maar één beding, te weten: aansluiting bij de particuliere synode van Albany als afzonderlijke classis. Wat Wijkoff zeide, was maar een opmerking aan het adres der bezwaarden, hij wees hun er op, dat zij, als het niet beviel, weer konden hennegaan. En ik hoor als het ware de broeders zeggen: dat is ook zoo! Ik kan hierin maar geen beding vinden en te meer niet omdat mij steeds duidelijker begint te worden dat het

gesprokene op die eerste vergadering van Juni maar eene voorloopige aansluitingsactie gold. De kerken in het Westen zijn niet op grond van wat op deze vergadering is verhandeld opgenomen in het verband met de kerken in het Oosten. Dan doet het er ook niet alles aan toe of deze vergadering een wettige was.

Het is de vraag of wat daarna besloten en gedaan werd door de emigranten-kerken geschiedde op eene wettige vergadering. De vraag is derhalve of op deze vergadering, waarin Dr. Wijkoff zijne bekende vragen stelde, welke beantwoording in extenso voorkomt in zijn rapport, dat breedvoerig in de onderscheiden werken die over deze materie handelen wordt geciteerd, onmiddellijk, zonder een enkele daartusschen liggende vergadering, de aansluiting plaats vond. En dat nu is juist het geval niet.

Hetgeen waarvan ik tot nog toe schreef, greep plaats op de bekende Juni-vergadering van '49 en ziet op die vergadering volgde in '50 nog eene en eerst na wat op die vergadering werd besloten, volgde na de uitvoering daarvan, de aansluiting. Ik heb dus te onderzoeken naar het karakter van die nadere vergadering en van hare handelingen. Ik meen dat er eene gaping is op te merken in het betoog van hen die wijzen op het onkerkerrechtelijke van de aansluitingsactie van '49; ik merkte op dat bij hen al de nadruk wordt gelegd op de vergadering van '49, terwijl de verdedigers van het wettig karakter der aansluiting ons wijzen op de vergadering van '50. In April 1850 dan werd eene vergadering der Classis Holland gehouden en deze Classis richtte het volgende verzoekschrift tot de kerk in het Oosten: 1)

„De opzieners der gemeente van Jezus Christus van de Classis Holland, in Ottawa, Michigan, wenschen de broeders Opzieners der gemeente onzes Heeren, bekend onder de benaming van Dutch Reformed Church, en vergaderd in de streken van New York State, ter behartiging van het welvaren van dat deel van de kudde van Christus, Genade en vrede van God den Vader, in den Zoon, door den Heiligen Geest.

In overweging nemende de dierbare en zalige Eenheid der kerke Gods, en de duidelijk verklaande wil van onzen Zaligmaker, die wil dat zij allen één zijn, alsmede de behoefte, welke de bijzondere deelen van het geheel aan elkander hebben, en inzonderheid wij, die ons zwak en gering gevoelen; zoo durst ons hart naar de gemeenschap met het dierbaar Zion Gods, en sinds den dag, dat wij den bodem dezer nieuwe wereld drukten, werden onze harten gesterkt en grepen wij moed door de ontmoeting van Gods volk. Gods kinderen in de verschillende afdelingen levende zijn ons dierbaar, doch wij gevoelen ons in de bestiering en de bezorging onzer gemeentelijke belangen meer te huis waar wij onze standaard des geloofs, en de grondtrekken onzer kerkelijke regeering mogen vinden. Aangenaam was het ons dan ook van deze zijde geen enge toegeslotenheid, maar opene, hartelijke, broederlijke liefde te vinden, hetwelk in ons verwekt eene bepaalde begeerte om onze gemeenschap te openbaren en de broederhand der gemeenschap te vragen.

„Deswege hebben wij besloten een onzer broeders, te weten, A. C. Van Raalte, herder en leeraar in Gods gemeente, als onze afgevaardigde tot ulieder kerkvergadering, welke in de eerste dagen in de omstreken van Albany staat gehouden te worden, te zenden; hem last gevende om in onze naam alle noodige inlichtingen te geven en te vragen welke de gewenschte vereeniging zal kunnen bevorderen.

„Voor hem en ulieder vergadering smeeken wij af, van ons verheerlijkt Hoofd en Middelaar die zit in Gods troon, voorzien met rijke, door zijn bloed verworvene gaven, dien Geest in ruime mate, welke Hij als Trooster achterliet, om aan de kudde tot de volheid des Eeuwigen Levens mede te deelen tot hare bekwaamaking om den Drieënigen te verheerlijken.

Namens de Classikale Vergadering der Classis Holland, gehouden in het jaar onzes Heeren Jezus Christus, 1850, in de maand April.

Holland, Ottawa, Michigan.

S. BOLKS, president."

Wat nu ook gezegd moge worden van de Wijkoff conferentie in Juni van 1849, hier hebben wij te doen met een document, dat door eene geregelde zitting van de Classis Holland in April van 1850 werd gesteld en verzonden naar de Particuliere Synode van Albany en door haar verwezen naar de Algemeene Synode die in Juni, 1850, te Pouk-keepsie, N. Y., vergaderde.

G. KEIZER.

1) Wij vinden dat verzoekschrift ook vermeld in Wormser's Van Raalte.

KERKELIJK LEVEN.

Het psychologische moment.

Voor allen, die geroepen zijn om leiding te geven, ook in het kerkelijk leven, is het van het hoogste gewicht de psychologische momenten (zielkundige oogenblikken) waar te nemen.

Er breekt in de geschiedenis vaak een tijdstip aan, waarop men lang gekoesterde wenschen als met één